

FRED JÜSSI - 85

Sündinud 29. jaanuaril 1935.

Eesti loodusemees.

Bioloog, zooloog, looduse vaatleja ja fotograaf, loodus-
häälte koguja ja plaadistaja, looduse mõtestaja ja loodus-
filosoof, loodusteemaline kirjutaja ja jutuvestja, looduse
hoidja, teejuht looduse juurde.

Alates 1950-ndatest armastab looduses ringi käia, loomi, linde ja
maastikke vaadelda ning kuulata.

1953 – 1958 õpingud Tartu Riiklikus Ülikoolis
1958 – 1960 kooliõpetaja Hiiumaal Emmastes
1960 – 1962 teadur TA Eksperimentaalbioloogia Instituudis
1962 – 1975 riiklik looduskaitseinspektor
alates 1975 vabakutseline
1976 – 1986 raadiosarjade „Linnuaabits“ ja „Looduse aabits“ autor

Tunnustused

1984 Eesti Eluteaduse Hoidja
1989 Eerik Kumari looduskaitsepreemia
1997 Eesti Taassünni auhind
1998 Valgetähe IV klassi teenetemärk
2001 Kuldmikrofon
2006 Riigivapi III klassi teenetemärk
2017 Rahvusmõtte auhind
2019 Riikliku kultuuri elutööpreemia

Olen põhjamaa loodusest otsinud lihtsaid asju – radu inimlike
rõõmude lätetele, märke, mis juhataksid neile radadele. Tean, need
lätted on püsivad, igipuhvad, nad on olemas. Rajamärkide saladus
seisneb tunnetuses. Nad on hetkelised, need märgid. Neid ei saa
seletada, nii nagu ei saa seletada hetke, mil mull lõhkeb allika
pinnal või kostub sõtka tiivavilin kevadöös, ja ei saa seletada
sedagi, mis neist hetkedest jääb inimese hinge.

Fred Jüssi, HARAKKULJUS, Jäälõhkuja

Valgusega on lood vist samamoodi kui tuulega. Ega tuult ennast ei
kuule, sest tuul ise häält ei tee. Tuult kuuled siis, kui ta sahiseb
puuvõras, undab telefonitraatides või logistab siibrit ahjulõõris.
Valgust ju ka ei näe. Valguse äratavad loendamatud imed, kui
valgus neid puudutab, inimese hing nende seas.

Fred Jüssi, KEVAD, Pääsukese Eestimaa II

Kuu tõuseb taevasse ja kui see sünnib õhtul või öösi, siis vähe-
masti selge ilmaga ei saa ta sinna kuidagi tõusta salaja. Päeval
mõnikord küll: äkki näed – Kuu kah platsis! Kui päeval jääb asi
enamasti sellega, siis öösel õige harva. Kuuvalgus on veel
midagi peale Kuu valguse. Kuuvalgus on valguse lumm. /---/

Küsisin koolis loodusloo õpetajalt, miks ulub koer öösi Kuu
poole. Õpetaja andis meile õige põhjaliku selgituse koera meel-
test ja hingeelust.. Et mis sel koeral muud üle jääb, kui näeb
öötaevas helevalget liikumatut laiku, mis ei tee häält ja millel –
koerale kõige arusaamatum! – pole mingit lõhna. Kõik koerad
aga ei ulguvat Kuu poole lihtsalt sellepärast, et ka kõik poisid ei
küsi loodusloo tunnis selliseid küsimusi. Nõnda sai see koera-asi
veidike selgemaks. Natuke selgemaks sai ka see, miks mõnikord
tahaks isegi olla peni tühjal teel, tõsta koon millegi tundmatu ja
mõistatusliku poole ning ulguda hing niiviisi kergemaks, sest
inimeste poole ulgumisest on harva abi.

Fred Jüssi, KUU, Maailma mõte

Puisniidud on ilusad. Olen seal heina niitnud. Olen seal pildista-
nud. Ja unistanud olen seal. Imetlen nende ilu ümber Läänemere,
aga kõige enam panen imeks Eesti puisniitude erakordset rikkust:
Laelatu puisniidul Virtsu ligidal leiti ühel suvel ühelt ruutmeetritl 76
liiki taimi.

Mulle meeldib mõte, et kui peaksime valima oma rahvusmaastiku,
siis võiks see olla puisniit, sest puisniiduga on meie rahvas alati ti-
hedasti seotud olnud. Puisniidult tulid hein ja lehisvihad lojustele,
kirvevarred, rehapulgad ja igasugu muu sedasorti puit koduse
majapidamise tarvis, siit tuli tubade soojus. Puisniidul käidi tööl,
lilli noppimas ja kuulati lindude laulu. Ja „Just sellisel heinamaal
peamegi pidu...“.

Uus aeg, palun tee nii, et puisniidud Eestist päriselt ei kaoks.

Fred Jüssi, METSAHEINAMAA, Maailma mõte

Tollest ammu oost tõin kaasa iseäraliku äratundmise maisest
ja taevasest. Et on maine olemine ja veel miski, mis pole küll just
ebamaine, ent kummub maise üle kuidagi nii, et tal sellega vähi-
matki asja pole, kummub väe ja võimuta, hirmu ja armuta, arva-
tagu või usutagu tast mida tahes. Mõnikord see miski ilmutab
ennast ja keegi tont ei oska ütelda, missugusel ööl ja mismoodi
see sünnib, aga kui tast pärast rääkida tahad, siis ei saa selle-
pärast, et ei oska, sest sul pole sõnu ja sa ei tea, miks pole sõnu
ja mis on päriselt see, mille kohta sõnu ei ole. Siis on, nagu
hüüaks üks häält: „Virmalised!“ ja see ongi kogu tarkus, mille varal
pead nüüd mõistma oma maise olemise üle kummuva olemust
ja otstarvet.

Fred Jüssi, VIRMALISED, Maailma mõte